

Кориснички развој апликација

End-User Development

Лазар Раковић*

Универзитет у Новом Саду, Економски факултет у Суботици

Мартон Сакал**

Универзитет у Новом Саду, Економски факултет у Суботици

Веселин Павлићевић***

Универзитет у Новом Саду, Економски факултет у Суботици

Сажетак: Развој и пролиферација графичких корисничких интерфејса и интерактивних софтверских окружења значајно су оснажили раније започети тренд корисничког развоја апликација, којим се крајњим корисницима, који нису ИТ професионалци, омогућава да у извесној мери креирају апликације и/или прилагођавају софтверске производе својим специфичним потребама. Према неким проценама, кориснички развијеним апликацијама генерисана је чак трећина пословних података у 2014. години. У раду се разматрају разлози који подстичу кориснички развој апликација, наведене су потенцијалне користи које се њиме остварују и направљена је дистинкција између појединих категорија крајњих корисника.

Кључне речи: кориснички развој апликација, крајњи корисници, програми за табеларне калкулације.

Abstract: Development and proliferation of graphical user interface and interactive software environments significantly contributed to the already present trend of end-user application development, which enables end-users who are not IT professionals to build applications and adjust software products to their needs up to a certain extent. According to some estimates, one third of business data generated in 2014 originated from applications developed by end-users. This paper examines the reasons that stimulate end-user application development, lists its potential benefits and introduces a delineation between specific categories of end-users.

Keywords: end-user application development, end-users, spreadsheet applications.

Увод

Заједнички именилац разних приступа изучавању корисничког развоја апликација (*енгл.* EUD – End User Development) јесте став да је реч о развоју апликација од стране крајњих корисника који нису ИТ професионалци и који то чине првенствено за потребе обављања свог посла (Bellino, Ochab, & Rowland, 2010; Chen, Holt, & Sun, 2008; Dörner, Heß, & Pipek, 2007; Fischer, 2009; Haines, Gervasio, Spaulding, & Peintner, 2010; Hill & Barnes, 2011; Kreie, Cronan, Pendley, & Renwick, 2000; Lally, 1995; McGill, 2005; McGill, Hobbs, & Klobas, 2003; McGill, Lee, Loh, & Hoc, 2001; McGill & Klobas, 2005; Mehandjiev, Sutcliffe, & Lee, 2006; Scheubrein, 2003; Shayo & Guthrie, 2008; Sutcliffe, Lee, & Mehandjiev, 2003). Како наводи Фишер (Fischer, 2009), кориснички развој апликација је у

* ✉ rakovicl@ef.uns.ac.rs

** ✉ marton@ef.uns.ac.rs

*** ✉ pavlicevic@gmail.com

истина, неупоредив с квалитетом апликација које развијају ИТ професионалци, али ипак довољно добар за *ad hoc* решавање новонасталих корисничких захтева.

- **Брз развој и употреба.** Захваљујући интуитивности и једноставности доступних софтверских алата, крајњи корисник је у стању да релативно брзо (и јефтино) изради једноставну апликацију. Такав развој се често описује и као *quick and dirty*.
- **Доступност алата за израду корисничких апликација.** Софтвери различитих намена, који омогућавају својим корисницима креирање EUD апликација, лако су и широко доступни, а често и бесплатни.
- **Флексибилност кориснички развијених апликација.** С обзиром на то да су их сами креирали, крајњи корисници би требало да могу релативно лако да модификују своје EUD апликације уколико се укаже потреба за тим.

Корисности EUD не тичу се искључиво крајњих корисника већ бенефите имају и ИТ одељења и менаџмент организација, о чему говори Табела 1.

Користи које имају крајњи корисници	Користи које имају запослени у ИТ одељењу	Користи које има менаџмент организације
<ul style="list-style-type: none"> ■ олакшано доношење одлука ■ побољшана продуктивност ■ стимулисаност за стицање нових знања ■ веће задовољство послом ■ бржи одговори на информационе захтеве ■ побољшан однос са ИТ особљем ■ спремност за експериментисање и иновације 	<ul style="list-style-type: none"> ■ смањење броја пројеката са чијом се реализацијом касни ■ смањење дела ИТ ресурса који се троше на одржавање и програмирање апликација ■ повећање задовољства послом ■ боља употреба лимитираних ресурса ■ побољшани односи са крајњим корисницима 	<ul style="list-style-type: none"> ■ смањени број конфликта између корисника и ИТ одељења ■ задовољнији крајњи корисници и ИТ особље ■ повећање продуктивности крајњих корисника и ИТ стручњака ■ бржи одговори на информационе захтеве

Табела 1. Потенцијалне EUD корисности

Извор: Према: McGill, 2002a, преузето из: Раковић, 2014, стр. 22

2. Категорије крајњих корисника

Тумачење појма *крајњи корисник (рачунара)* треба да је у функцији ИТ контекста времена у којем се корисник посматра. Уз извесну дозу резервисаности, може се рећи да је све до краја седамдесетих година прошлог века била присутна јасна

